

PLAÇA MAJOR

ANY IX. Núm 27

revista de cultura i festa . federació colles de castelló . hivern 2004

A FINALS D'HIVERN

Ametller en flor

Foto: Isabel Cid

Ha estat el tema recurrent de les festes. No hi ha hagut garito, colla, gaiata o capelleta festera en què no es parlara de l'assumepte. Ha estat una Magdalena freda. L'oratge no ha acompanyat, però això no ha estat cap novetat. Tots ja ho pressentíem. Ho havien anunciat els homes dels temps des de feia temps. Seria una Magdalena de bufanda i bóta de vi. En acabar festes s'han alçat algunes veus sobre la conveniència o no de canviar el calendari festiu. És clar que hi ha hagut opinions de tots els colors. Arguments a favor i en contra de cada opinió. Hi ha qui apel·la la tradició perquè res no canvie; d'altres, en canvi, pensen —probablement alenats per raons de guanys econòmics— que en altres dades, fiquem per cas fora de l'hivern, les festes lluirien més i la possibilitat de fer més calaix també. Finalment, com passa sempre a Castelló, tot fa pensar que no hi haurà canvis. En aquest poble vell i bell, la tradició, el costum i fins i tot la llegenda són raons de pes.

No ens mullarem. O sí. És segur que en un col·lectiu tan divers com el nostre n'hi haurà raons per a tots els gusts. Però tampoc no és el cas de fer un referèndum. Ara que, durant les festes hem pogut assistir al moment màgic en què s'obren les flors dels ametllers. I, no em negaran que això paga la pena. Contemplar aquest prodigi —que només sol passar amb l'hivern tombat—, és un signe que invita a l'esperança, tot just ací que hem desaprès a conviure amb els vaivens de la natura; ací, que hem perdut el costum de mirar-la, i que no som orientals i, per tant, desconeguem allò que amaga la flor desclosa de l'ametller i, potser per això la cosa ens va com ens va.

SUMARI

- 2 **Informació**
- 3 **In memoriam:** Quiquet de Castàlia
- 5 **Xafardecolles:** *Magdalena 2005, un resum resumit*
- 6 **Notícies**
- 8 **Nomenclàtor:**
Borrull, entre la il·lustració i la frustració
- 10 **Història:** El Lledó durant la revolució del segle XIX
- 12 **Uns altres pobles:** Praga (I)
- 15 **Notes de viatge:** Viatge al final del rock
- 18 **Opinió:** Els intèrprets en valencià reivindiquen cantar en la llengua del país
- 20 **Notícies**

INFORMACIÓ

Classificació Copa Futbol Sala 2005

- Colla "Pepsicolla"
- Colla "Los Porrones"
- Colla "Xaloc"
- Colla "Pastoret"
- Colla "Quimikolla"
- Germandat dels Cavallers de la Conquesta
- Colla "Els Maneguetes"
- Gaiata'15 "Sequiol"
- Colla "Botifarra"
- Colla "El vi negre"
- Colla "El rogle"

Trofeu a l'esportivitat:

Colla "Xaloc" i Colla "El vi negre"

Trofeu al màxim golejador:

Paco Bastida de la Colla "Quimikolla"

Trofeu a l'equip menys golejat:

Colla "Xaloc"

Nota: Els trofeus foren lliurats per la Reina de les Festes de la Magdalena 2005, senyoreta Elena Llopis Gimeno dins l'acte del tradicional Sopar de Colles, celebrat el dilluns 28 de febrer de 2005 al recinte de la Pèrgola.

Informa: Colla "Botifarra"

PLAÇA MAJOR

ANY IX, Núm 27 revista de cultura i festa . federació colles de castelló . hivern 2004

Revista quadrimestral
Hivern de 2004
Any IX, número 27
Castelló de la Plana (la Plana Alta)
Tiratge de 300 exemplars

President Vicente de Juan Martínez
Director Joan Bta. Campos i Cruaïnes
Consell de redacció
Manuel Carceller Safont   Antoni Royo Pérez
Joan Josep Trilles Font   Sònia Sanz i Alegre

Dibuixos
Luis Vellón, José Caño, Neus Cruaïnes, José Alonso
Idea de portada, Xipell
Edita
Federació Colles de Castelló
Imprimeix
Graphic Group, S.A. - Pol. Ind. Els Xiprers, 12 - Castelló
Dip. Leg. CS-80-96
ISSN 1695-5471
Presentació d'originals
Centre Municipal de Cultura, carrer d'Antoni Maura, núm 4
12001 Castelló
e-mail: campe_joan@hotmail.com

Nota
"Plaça Major" no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors en els treballs publicats, ni s'hi identifica necessàriament

Lliurament de trofeus (sopar de Colles 2005)

Foto: J.Trilles

Amb el suport de la

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

IN MEMORIAM

ENS HA DEIXAT PACO VICENT “QUIQUET DE CASTÀLIA”

El passat, dia 4 de desembre de 2004, ens va deixar el bon amic Paco Vicent Domènech, conegut popularment com a “*Quiquet de Castàlia*”. Paco era un home gran i bonadós, un castellonenc de soca que va estar el referent de la festa a Castelló durant molts anys. Com a homenatge a la seua memòria creiem oportú de reproduir l'article que li va dedicar el professor Ximo Campos, amic de l'ànima de Quiquet, amb motiu de les festes de la Magdalena de 1995:

QUIQUET DE CASTÀLIA¹

El meu coneixement directe i personal de Paco Vicent ve ja de temps. Als anys seixanta jo estava a càrrec de la revista parlada *Cometa*, del Club d'Estudiants. Cal dir que nosaltres havíem agafat la idea de *Clima*, tal era el nom d'aquesta revista capdavantera dirigida per un home que signava amb el sobrenom de Quiquet de Castàlia. Quiquet va venir convidat a tancar una de les nostres edicions al saló d'actes de l'Institut Ribalta. Des de llavors l'admiració que com a jove inquiet sentia per aquell home, tan important en la moguda cultural castellanenca d'aquells dies, va donar pas a una fecunda amis-

tat.

Diuen que tot vincle afectiu ens fa trobar matisos amagats i aspectes especials de les persones a qui estimem. Jo voldria per això que ara em parlara el cor...

Certament, Quiquet és un home gran en el seu aspecte físic, però no ho és menys en tantes altres vessants de la seua personalitat, i, sobretot, pel que fa al seu lligam a qüestions de la nostra terra i la nostra identitat.

Recorde que també pels anys seixanta va crear una altra magnífica plataforma de conscienciació els nostres valors a través del programa radiofònic *Castelloneries*. L'activitat i el caire d'aquells programes va fer que rebera el premi Pàtria de la Fundació Huguet. Quan la nostra llengua estava relegada a un àmbit més privat i quotidià, Quiquet va fer que cada dissabte a les tres de la vesprada les ones solcaren inquietuds, personatges, festes i tradicions que s'expressaven en

valencià i donaven fe dels nostres valors més genuïns. Durant quasi dos dècades, el programa *Castelloneries* va significar una càtedra pairal seguida per una audiència fidel i multitudinària. Sempre he pensat que aquest beneït espai radiofònic mereixeria, almenys, la dedicació d'un carrer.

Quiquet de Castàlia

Foto: J. Trilles

1. CAMPOS HERRERO, J (1995). “*Noms propis: Quiquet de Castàlia*”. Publicació de la Colla Salandratxo. Magdalena 1995, pg 19-21. Associació Cultural Colla Salandratxo. Castelló de la Plana.

El text que reproduïm va ser editat en el llibret de festes de la colla Salandratxo de l'any 1995. L'article va estar guardonat amb el “Premi al millor article dels llibrets de les Festes de la Magdalena de 1995”.

IN MEMORIAM

Quiquet vivia a fons les nostres coses i ens les feia viure amb la màgia de les seues vibracions castellonenques. Li venia com anell al dit el sobrenom pel qual el coneixíem. Això de Quiquet era com una conjugació de paraules rituals carregades d'un significat ben expressiu.

Ara em venen al cap tants i tants dels càrrecs que, fruit de l'amor i de la fidelitat al seu poble, ha dut a terme el nostre personatge. També va ser director d'un altre programa radiofònic, *Gaiata*, d'ambientació magdalenera. Llavors eren temps de ràdio com avui ho són de televisió. Des de Ràdio Castelló es difonia un "cara al públic" que a l'hivern, setmana rera setmana, caldejava l'ambient festiu.

Al llarg de deu anys va regentar la responsabilitat de la Junta Central de Festes. Això, mentre actuava com a vocal de les Cases Regionals, li va permetre conèixer la que seria la seua dona: Xelo, un àngel al costat del qual les seues iniciatives i inspiracions s'hauran vist, sens dubte, potenciades.

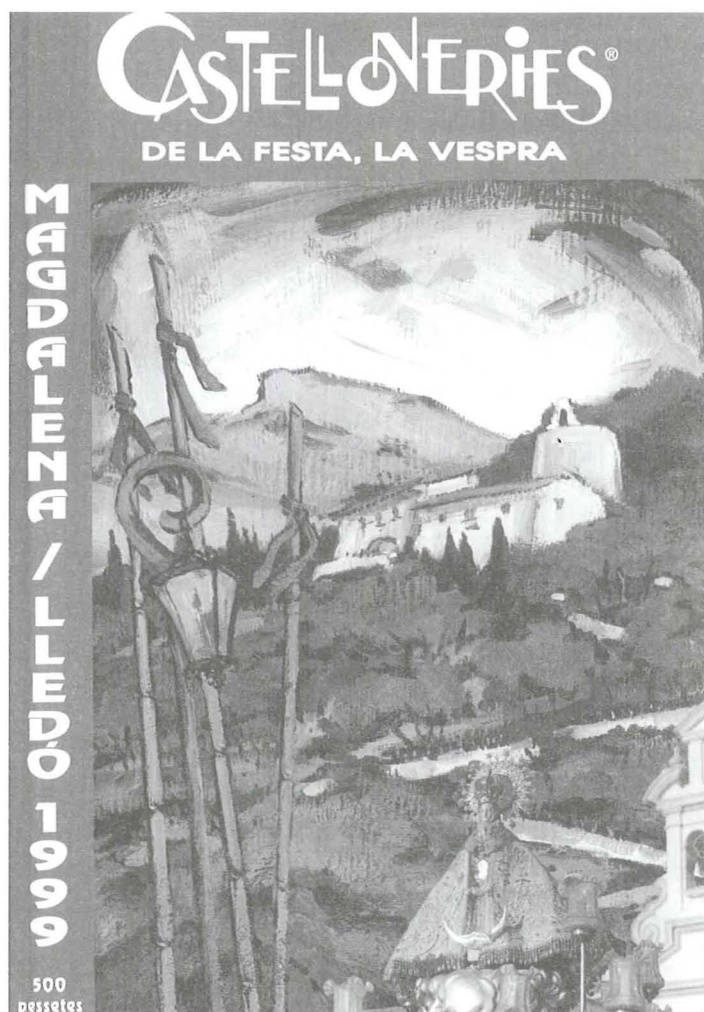
Es podria dir que la influència de Quiquet ha nodrit tots els àmbits festius de Castelló. Encara a hores d'ara, quan fa esforços per mantenir una discreta posició, trenca el teló del cicle magdalener, eixint per cantonades i carrers amb la revista literària *Castelloneries*, com abans ho havia fet des d'altres àmbits que ell va fer viure amb el bategar del seu alè.

Quiquet recorda i recorda... Té molt per reviuir i gaudir en la recambra del pensament. Cada una de les seues posicions, cada un dels seus compromisos amb la festa i la tradició del seu poble estan reblits d'íntimes i

profundes vivències... Magdalena..., Els Cavallers..., Lledó..., han estat vehicles del seu amor per Castelló; un amor que també ha trencat esquemes i ha mogut una fecunda creativitat. Malgrat tot, jo crec que hi ha una espina clavada en la seua sensibilitat: Quiquet ha segut tot allò que ha volgut ser dins l'àmbit de la nostra festa. Amb quin goig hauria pogut ocupar la presidència de la Reial Confraria del Lledó!... Però, Quiquet tenia de tot menys diners... No era tampoc un senyoret i per això, malauradament, va estar vetat i confinat humilment a la situació de secretari. Res el va frenar, però en les seues actituds positives. Això per a Quiquet és pura anècdota. I quan ens

referim a la qüestió, ell prefereix parlar de moltes altres coses, com per exemple d'aquella Serenata a la Mare de Déu que fa 25 anys ell mateix es va inventar amb l'exaltació dels seus millors sentiments. Que Ella et pague, Quiquet, tot el que has fet per omplir de fervor, goig i veritat genuïna, la taula festiva d'aquestes celebracions que ens defineixen com a poble.

Ximo Campos

XAFARDECOLLES

Magdalena 2005: un resum resumit

Desfilada del Pregó de 2005 (carrossa)

Foto: J. Trilles

Muntatge de Cadafals (25/02/05). Com de costum hi hagué problemes, van canviar el pla estratègic de policia?

Pregó de Festes (26/02/05). "Más de lo mismo", quin dia assolirem el problema del temps del Pregó? Es fa interminable i molt pesat.

Romeria de les Canyes i Tornà (27/02/05). El dia ens va acompanyar a banda del molt Honorable President de la Generalitat Francisco Camps, els cavalls de la Policia Nacional, i algun que altre autobús de publicitat. La Tornà pesada, però seguida. Què va passar amb els "Carros"? Es pot fer millor.

Desfilada de Gaiates (27/02/05). Més fred que mai. Bona animació al recinte de les Colles. La Colla "Xaloc" la millor animadora.

Pregó Infantil (28/02/05). Com ja és costum, l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal obrí el Pregó. Sabíeu que compleix 10 anys?

Pujada al Fadrí (28/02/05). Com de costum un èxit més de la Colla "El Pixaví", aviat repetirem aquesta visita des de la Federació.

Sopar de Colles (28/02/05). I va nevar a Castelló, tothom es va presentar una hora abans a la Pèrgola, al carrer no es podia estar. Van estar tots, Reina i Cort, Gaiates, Autoritats, amics i moltes colles. Primera visita oficial d'Alberto Fabra com a alcalde i Juanma Calles com a delegat del govern.

Concurs de paelles inter-colles (01/03/05). Organitzat com tots els anys per la Colles del Rei Barbut, per damunt del mal oratge, va ser un èxit de participació.

Homenatge de la ciutat de Castelló a la dolçaina i tabal (02/03/05). Més que merescut per a Fernando del Rosario, Toni Àguila i la Colla "Xaloc" s'ho curraren de valent.

Mostra de música tradicional, TRES FAN BALL (02/03/05). Actuació i participació de la gent amb aquest bon grup de música. Els que ens atrevirem a suportar el fred suarem ballant.

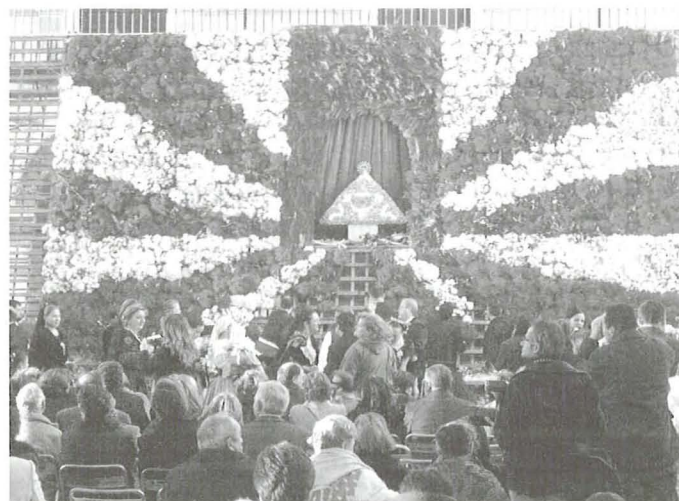
Campionat de Tennis Taula (06/03/05). Cal agrair al Club Tennis Taula Castelló i a la Colla "Cagarròs" haver fet possible aquest primer campionat. La final es jugà al Pavelló de Grapa.

Ofrena a la Mare de Déu del Lledó (05/03/05). Bona participació. Enguany hem ajudat des de la Federació en donar l'eixida.

XVIé Campionat Mundial de Boli (07/03/05). Gràcies a la Conlloga Matapoll ha seguit estant una realitat aquest Campionat. Des de la redacció d'aquesta revista els volem agrair el seu treball.

Magdalena Vítol (07/03/05). Poca participació de Colles, serà què hi ha alguna protesta? Potser per alguna actuació desmesurada de la policia Local?

Juanjo Trilles

Tapís floral Ofrena Mare de Déu del Lledó de 2005

Foto: J. Trilles

NOTÍCIES

Animació durant la desfilada

Foto: J.Trilles

Xaloc guanya el Premi a la millor colla animadora de la Desfilada de Gaiates Magdalena 2005

Joan Josep Trilles Font, portaveu de la Federació Colles de Castelló com a secretari del Jurat del Premi a la millor colla animadora de la Desfilada de Gaiates de les festes de la Magdalena 2005 certifica el següent:

Després de consultar el Jurat format per: José Vicente Nadal i Sales com a representant de la Federació Gestora de gaiates; Paula Gómez i Bernat en representació de la Junta de festes; i Miquel Segarra i Diago en nom de la Federació Colles de Castelló. Acorda per unanimitat concedir el Primer premi a la millor colla animadora Desfilada de Gaiates Magdalena 2005 a la Colla de Dolçainers i Tabaleters "Xaloc", ubicada en el carrer de Sanahuja que va fer més suportable el fred de la nit, on tothom va donar "la volteta", fins i tot més d'una banda de música. També volem fer una menció especial a la Colla "El Mitget" així com a les que varen aguantar fins

a l'arribada de la Junta de Festes.

I per a que conste, signe la present a Castelló de la Plana el diumenge 27 de febrer de 2005 a les 23:30 hores.

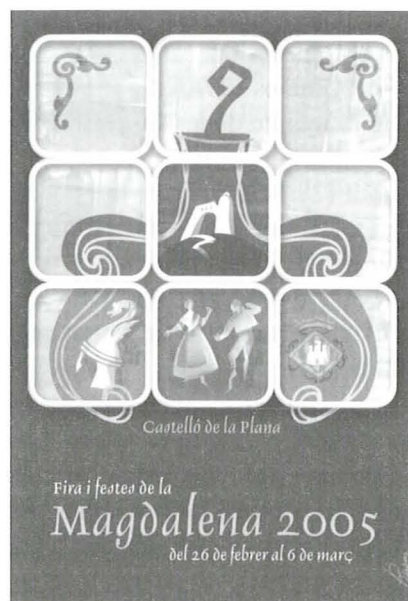
El Secretari
Joan Josep Trilles

I Torneig de Tennis Taula "Festes de la Magdalena 2005"

El dissabte 5 de març, en el pavelló de Grapa, Joan Lluís Llop en representació del Patronat Municipal d'Esports i el president de la Federació Colles de Castelló, Tico de Juan lliuraren els trofeus del I Torneig de Tennis Taula "Festes de la Magdalena 2005" organitzat per la Colla "Cagarròs" en col·laboració del Club Tennis Taula Castelló, la Junta de Festes de Castelló i el Patronat Municipal d'Esports. També és lliurà una medalla i una samarreta a tots els participants. Aquest foren els guanyadors.

Jesús López
Salva Altava de la Colla "Cagarròs"
José Ruiz de l'Associació del Cavallers Templers

Informa: Colla "Cagarròs"

Cartell de festes 2005

Aquesta revista compta amb la col·laboració de l'Excma Diputació Provincial de Castelló

NOTÍCIES

V HOMENATGE DE CASTELLÓ A LA DOLÇAINA I EL TABAL

Homenatge a FERNANDO DEL ROSARIO

En les passades Festes de la Magdalena 2005, el món de la dolçaina i el tabal de Castelló li lliuraren homenatge a FERNANDO DEL ROSARIO, fou el dimecres 2 de març en la Plaça de Santa Clara.

Avui hi ha el sentiment unànim de què Fernando del Rosario va ser el pioner en la recuperació de la dolçaina, el final de la qual pareixia albirar-se al confí de la dècada dels anys setanta en què Illes i Xamberga encara eren els emblemàtics músics de la dolçaina i tabal en la nostra ciutat.

Fernando del Rosario va encapçalar un grup poc nombrós d'amics interessats per aquests instruments, arreplegant el testimoni d'Illescas i Xamberga, aquell grup va ser l'embrió de la què hui és la Colla de Dolçainers i Tabaleters de Castelló, que a l'abril del 2006 celebrarà el seu 25é aniversari.

La gran quantitat de colles que fan d'aquests instruments la seua principal activitat, tenim el camí més fàcil, ja que gràcies a la labor de persones com Fernando del Rosario, el qual va recopilar una important quantitat de partitures, fins i tot, algunes elaborades a base d'escoltar els cànctics de persones en eles seues moltes visites a nombroses pobles de les nostres comarques.

Fernando va aprendre a tocar la dolçaina de forma pràcticament autodidacta a partir dels seus coneixements de clarinet. Va començar a assajar amb el grup folklòric "El Millars", i després va realitzar una gira per Txecoslovàquia i Anglaterra amb el "Grup Castelló".

Ell va fer canviar la imatge que tothom tenia sobre el dolçainer i el tabaleter, als que se'ls relacionava amb la festa i no més el sentit més lúdic de la música.

Agraïm a més la seua particular visió del dolçainer i el tabaleter que comprèn des del músic amb formació i

aspiracions a voler introduir l'instrument als estudis de conservatori (fet que aviat serà una realitat) fins aquell altre que toca més enllà d'allò que s'ha reflectit en les partitures i que, amb les seues melodies populars ben conegudes per la majoria, contínuament semblant il·lusió quan es toquen pels carrers.

No vull oblidar la seua vessant com a persona, de gran qualitat humana no sols amb la seua família i amics, sinó amb tot el món. Del seu caràcter polifacètic, d'amplis coneixements, mestre especialitzat en Educació

Especial, Pedagogia Terapèutica, Filosofia i Teologia, amb àmplia experiència professional en centres de Reformes (menors en situació de desprotecció), Cap del Servei de la Conselleria d'Educació i Ciència, Cap del Servei de Coordinació de Programes dels Serveis Territorials de la Conselleria, i mestre en el C.P. "Guitarrista Tàrrega", i en l'actualitat President Autonòmic i Vicepresident Nacional de Creu Roja.

Fernando del Rosario, personatge homenatjat

Foto: J. Trilles

A aquest senzill acte d'homenatge han estat presents totes les colles i escoles de dolçainers i tabaleters de Castelló: la de *Castelló*, "*El Soroll*", "*El Gínjol*", *Escola del Grau*, *Escola I.E.S. "Joan Bta. Porcar"*, *Agrupació D.I.T.*, *Castàlia*, "*La Plana*", "*El Fadri*", *Escola de Castelló*, "*Xarancaina*", "*Madalena i avant*" amb *Josep Yuste* "*Mama*" i els organitzadors "*Xaloc*". Tots ells ens interpretaren una peça per acabar tocant plegat "*El Rulo*" Diana de Fernando del Rosario.

Estigueren presents en l'acte: *Elena Llopis*, Reina de les Festes; *Jesús López*, president de la Junta de Festes; *Tico de Juan*, president de la Federació Colles; *Noèlia Vilar* i *Miguel Àngel Mulet*, regidors de l'Ajuntament de Castelló.

Informa Toni Àguila

NOMENCLÀTOR

Per places, carrers i carrerons (III)

Borrull: Entre la il·lustració i la reacció

Al marge de la polèmica suscitada a causa del canvi de nominació en alguns carrers i places de la nostra ciutat de Castelló, guiant-me sols per l'afany de divulgar algunes dades relatives a la vida i miracles dels detentadors de tals nominacions, pretenc avui oferir als meus possibles lectors la visió particularíssima del camí vital recorregut per don Francisco Borrull i Vilanova, al qual, en la recent modificació del nomenclàtor urbà se li ha assignat el títol de jutge, d'acord amb les dades aportades per Gimeno Michavila en el seu llibre *Las calles de Castellón*.

Francisco Javier Borrull y Vilanova, nascut a València el dia 3 de desembre de 1745, va cursar en la Universitat d'aquella ciutat els estudis de Dret, i es va dedicar a continuació a la professió d'advocat, on va obtenir diversos càrrecs en la Reial Audiència de València, de la qual va ser oïdor, conegudes les seues enormes dots de juriconsult. Estos càrrecs els va exercir de manera intermitent, atesos els sotracos polítics del regnat de Ferran VI. Va ser també secretari del Sant Ofici de la Inquisició i, des de 1774, catedràtic de Dret Civil de la universitat que li havia atorgat el seu mateix títol.

Són notables els seus estudis sobre els antics furs de València i sobre els tradicionals sistemes de reg de la seua horta (*Discurso sobre la distribución de las aguas del Túria y tribunal de los acequeros*, 1828).

Amic personal de Gregori Mayans i Siscar y de Francisco Pérez Bayer, està considerat com l'últim repre-

sentant de la gran generació il·lustrada valenciana.

Elegit diputat a Corts pel Regne de València, el representà en les de Cadis i, amb la seua postura decididament reaccionària, en l'assemblea gaditana representà el fracàs del programa reformista divuitesc davant la revolució burgesa.

Vista general de l'actual Plaça Borrull

Foto: Arxiu J Campos

El 1810 va publicar *Fidelidad de la Ciudad y Reyno de Valencia en tiempos de las guerras civiles que empezaron el año 1705*, y també el *Discurso sobre la Constitución que dio al Reyno de Valencia su invicto Conquistador*, en els quals propugnava la restauració dels furs com a garantia contra l'absolutisme, basant-se en què la legis-

islació de Jaume I havia afavorit un major equilibri de poders entre els diversos estaments socials, per la qual cosa Borrull considerava injusta la supressió de la legislació foral per Felip V en 1707.

En les Corts gaditanes, això no obstant, i de forma força incomprensible i fins i tot incongruent per a nosaltres, els valencians actuals, va ser alhora partidari de la descentralització administrativa –sobretot en l'aspecte fiscal–, i de la recuperació dels furs, i es va oposar a la tesi de la sobirania nacional, a la dissolució dels senyorius i a la supressió del Sant Ofici de la Inquisició, recordant potser la seua vinculació al denigrat organisme repressiu.

Potser per no ser suficient l'oratòria de Borrull, o perquè com diu Henry Kamen en un dels millors estudis

NOMENCLÀTOR

que s'han fet sobre la Inquisició: "Els amargs debats celebrats en les Corts sobre la Inquisició van tenir poc a veure amb la Inquisició pròpiament.

La melancòlica conclusió que hom trau, en llegir els discursos dels diputats, és que molts pocs dels presents sabien alguna cosa del paper exercit per la Inquisició en la història del país". El que és cert és que el 23 de febrer de 1813 era dissolt formalment, a pesar que l'any anterior, en la festivitat de sant Josep, o siga el 19 de març, s'havia promulgat la cèlebre "Pepa", que ja havia fet pràcticament impossible l'existència del Sant Ofici.

Quan en març de 1814 va tornar del seu desterrament el rei Ferran, i va tornar a ocupar el tron d'Espanya, el moment estava madur per a la reacció. El 21 de juliol el rei restablia la Inquisició. No sabem fins a quin punt l'amic Borrull va tenir participació en el Decret de restabliment. Però, tot suposant que ell va ser un dels seixanta diputats de Cadis que es van oposar a la supressió, no és forassenyat pensar en un suport singular i entusiasta per la seua part.

Alguna cosa certa hi haurà en tot això perquè quan en 1820, amb l'aixecament de Riego i Quiroga, es restablia la constitució de Cadis, els liberals valencians expulsaven Borrull de la seua ciutat. Tres anys més tard amb la cèlebre incursió dels "Cent mil fills de sant Lluís", tornem-hi: restabliment de la Inquisició i defenestració de la Constitució. Borrull tenia llavors 78 anys d'edat.

Per fi, en 1834, la viuda de Ferran VII, la Regent Maria Cristina dissolia totalment i definitivament la Inquisició. Llavors Francisco Javier Borrull no hauria de comptar amb suficients entusiasmes com per a oposar la seua rotunda oratòria al reial disseny. El dia 29 de maig de 1838, un poc abans de complir els noranta-tres anys, moria a València l'últim il·lustrat valencià, deixant darrere una vida plena d'esdeveniments i vicissituds.

Tot el que precedeix és doncs, en atapeïda síntesi, l'esbós biogràfic de Francesc Xavier Borrull i Vilanova. Si sols comptarem amb les dades abans exposades per

demostrar una vinculació amb Castelló, de veritat que no la trobaríem, per l'amplitud i generalitat de tot el relatat. Però no és així. Gràcies a les dades recollides per Gimeno Michavila, citat al principi del present treball, podem saber que Borrull comptava a Castelló i la seua província amb grans i substancioses propietats. El desaparegut Molí Roder i el conegut Molí d'En Saloni eren unes poques de les moltes propietats que figuraven en el testament atorgat a València un any abans de la seua

mort (20 de novembre de 1837). En tal document llega gran part dels seus abundants béns a l'Hospital General del Regne de València, però com que va aparèixer el litigi sobre la seua pertinença entre les Diputacions de València, Alacant i Castelló, van arribar estos organismes a un acord, aprovat pel Ministeri de la Governació per Reial Ordre de 20 de setembre de 1909, en virtut del qual ve obligada la Diputació de València a

sostenir, gratuïtament, quaranta dements de la província de Castelló i seixanta més, per la pensió diària de 0'75 pessetes, en el seu Manicomi de Jesús. Fóra la potencialitat econòmica de Borrull la que va impulsar a aquest a lluitar per una descentralització administrativa?

Independentment del seu recorregut vital, iniciat al si d'aquell moviment intel·lectual – la Il·lustració –, caracteritzat per la confiança de l'home en la capacitat de la raó natural per a la resolució dels problemes de la vida humana, el nostre home va derivar cap a postures menys eclèctiques, més conservadores i fins i tot més reaccionàries.

Aquell home que, com els seus coreligionaris il·lustrats, pretenia controlar la naturalesa per mitjà de la seua raó, es va posar a favor de la Inquisició i en contra dels liberals.

Per als castellanencs actuals la qüestió estime que està superada. El seu testament, a pesar del llarg litigi, va afavorir el punt més dèbil de la societat del segle passat: els bojos. Per això li devem eterna gratitud.

Retolació de la plaça Borrull

Foto: J. Campos

HISTÒRIA

El Lledó durant la revolució del segle XIX

La història del lloc del Lledó al llarg dels temps no ha estat aliena a l'evolució general de la societat castellonenca. I justament els inicis del segle XIX no són, almenys pels indicis i notícies que en coneixem, un dels seus moments més brillants. "És el segle XIX una etapa anodina per a la vida religiosa i artística del santuari. A aquest estat contribueixen els nombrosos conflictes polítics, la Desamortització i incautació dels béns eclesiàstics i la crisi per la qual travessa l'art religiós de l'època", segons explica l'historiador Josep Miquel Francés.

La responsabilitat de regir la confraria del Lledó va recaure des de la seua fundació en 1559 en tres ciutadans, que constituïen la junta de govern, responsable del regiment de la institució. Per atendre el culte i procurar la dignitat del temple del Lledó, l'Ajuntament, propietari i custodi del lloc, nomenava un "procurador" en representació de l'autoritat municipal, amb les funcions de majoral seglar; un clavari, càrrec que era exercit per un prohoms, en representació de la societat castellonenca, i el prior o manobrer eclesiàstic, que era refrenat pel bisbe diocesà a proposta de les autoritats municipals. L'elecció del prior havia de recaure sempre en un rector de l'església major de Santa Maria.

La casa Prioral va ser convertida durant el període d'ocupació francesa, en època de la guerra contra Napoleó, en hospital militar de convalescència, fins l'agost de 1809. D'hospital va passar a refugi. En aquell any de 1809 va servir com a recer de 22 monges dominicanes que venien fugint dels francesos des de Saragossa. S'hi va quedar fins el 2 de gener de 1810, quan van partir cap a Múrcia. També va viure refugiat a la casa Prioral el

Avinguda del Lledó (hivern)

Foto: Arxiu J. Campos

pare mestre de l'ordre del agustins, el castellonenc fra Manuel Gil, i allí va morir en la nit del set al vuit d'octubre de 1812.

El segle XIX va representar a Castelló l'inici de la protecció social de caràcter públic i així l'ajuntament de 1822, d'acord amb la llei del 6 de febrer d'aquell any, va fundar la Casa de Beneficència per a l'acollida i educació dels xiquets orfes. La nova institució va quedar instal·lada en un primer moment en la casa d'Orfes, fundada pel bisbe Climent en el segle XVIII. El trasllat de la Beneficència a la Casa Prioral del Lledó es va realitzar el 2 d'agost de 1823. L'ajuntament va sol·licitar a mossèn Esteban Climent, posseïdor en aquell moment de les dues capellanies de Lledó, que desocupara l'edifici de la casa. La corporació preveia expeditivament l'ús de la força pública: "Y si no lo cumple dentro de dicho término pasen dos alguaciles y lo verifiquen".

La desqualificació sobre el liberalisme va ser un tòpic

HISTÒRIA

---

en el discurs de la jerarquia eclesiàstica sobre la societat civil en el transcurs del segle XIX. En concret per a una gran majoria de catòlics l'Església havia de continuar sent un focus de resistència a l'estat liberal i afavorir així l'alternativa carlina. Per a uns altres grups de catòlics –minoritaris– calia que l'Església acceptara els fets consumats, que buscara un estatut pràctic de convivència propiciadora de la pau social, ja alterada per tres guerres civils en poc més de quaranta anys, i que cancel·larà la hipoteca carlina sobre la pertinença eclesiàstica, segons la qual tot catòlic havia de ser carlí.

Es tractava per tant d'un debat que tenia com a objectiu aconseguir un paper decisiu en la qüestió del pes real que l'Església havia de tenir sobre la vida civil. A nivell local de Castelló l'hegemonia dels liberals, bé foren moderats o progressistes, segons la terminologia de l'època, i l'actitud no bel·ligerant dels eclesiàstics seculars, per les notícies que tenim, va fer que eixa disputa no existira declaradament. El que si que trobem al llarg del període estudiat, que coincideix amb el que es coneix com a revolució liberal, son contínues queixes dels vicaris de l'església de Santa Maria, reclamant a l'Ajuntament que liquide les quantitats degudes en concepte de manteniment del culte i despeses del clero.

El lloc del Lledó ocupa un paper singular en les relacions entre el poder administratiu i l'Església, perquè és nexa de contacte entre diversos estaments socials. Així creiem que les dimissions de procuradors que es produeixen en la primera meitat del segle XIX tenen relació

amb l'enfrontament de criteris entre l'ajuntament i el gremi de llauradors, sobre temes de jurisdicció i de contractació del personal de guàrdies de camp.

Quina era la visió del poble castellonenc sobre el paratge del Lledó? Al final del període que hem estudiat,

el 22 de novembre de 1842, l'Ajuntament de Castelló va denegar a un veí anomenat Manuel Giménez la petició de tallar un xiprer del santuari de Lledó, per aprofitar el tronc per a la sènia que posseïa en la partida del Sequiol, encara que oferia a canvi pagar les despeses i plantar en el lloc dos, quatre o més arbres. En la dècada dels anys trenta una proposta semblant va ser acceptada i a més durant la primera guerra carlina, en 1835, es van tallar els xiprers de Lledó per a pagar la manutenció del presos carlins. La qüestió dels arbres no és anecdòtica, perquè dona bona prova de la visió com a "terreny comunal" del poble castellonenc del paratge del Lledó. En el mateix sentit cal interpretar les peticions de l'ermità

Lorenzo Ivars sobre la cessió del conreu de l'hort del Lledó, cedit a la Beneficència.

Potser les paraules de l'escriptor Lluís Revest sobre la finalització de la guerra del Francès: "la luz de la gloria vuelve a brillar pero se confunde con el resplandor siniestro del incendio" en un article titulat *El alma de nuestro pueblo (Estampas castellanenses de ayer y hoy)*, les podem interpretar com un resum de l'accidentada història del Lledó durant el segle XIX.

Manuel Carceller

✠ PATRIMONI HISTÒRIC VALENCIÀ

Imatge de la Mare de Déu del Lledó (segle XVII)
Foto: Pascual Mercé

UNS ALTRES POBLES

Praga (I)

Višehrad: la memòria del temps

Recordar és l'única manera d'aturar el temps

Jaroslav Seifert

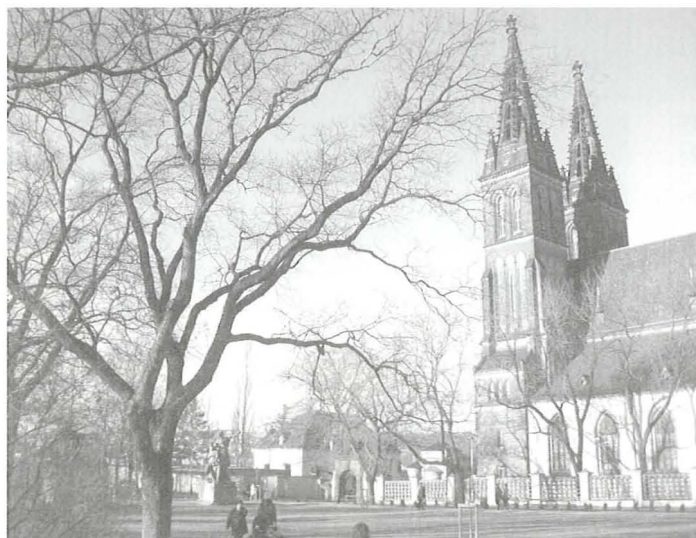
Jo vaig vindre a Praga seguint el rastre de Jaroslav Seifert (Žižkov, Praga 1901-1986). Aleshores, la única cosa que havia llegit del Premi Nobel txec era el vers que encapçala aquest escrit. Però, a la motxilla duia *Tota la bellesa del món* i els ulls d'un nadó, expectants i ben oberts per copsar-ho tot.

Era hivern, però he de dir que la ciutat em va rebre amb caliu maternal. Va ser un cap al tard esplèndid del mes de gener. Sí, era un dia d'hivern, amable i primaveral, perquè passejar Praga el mes de gener a 2° C, això no és hivern! La tarda despullava les seues ales grises, tendres, brunes, sobre els teulats enrojolits de la ciutat vella. Les aigües manses del Vltava acariciaven les ribes dolçament, sense moure cap brisa; una família de cignes blancs creuaven el pont de Carles, majestàtics, i li donaven un contrapunt bucòlic a l'escena. Passejàvem la tarda, la ciutat encantada de Praga.

Segons conta una bel·líssima llegenda txeca, la princesa Libuše, filla del pare de la nació txeca Cech, ja a finals del segle VIII havia profetitzat el naixement d'una gran ciutat, la fama de la qual hauria d'arribar fins a les estrelles. Ella i el seu marit, Premysl Arador van ser els fundadors de la dinastia dels Premíslites. Sobre un turó situat a la riba dreta del Moldava, van fundar el primitiu castell de Višehrad que amb el temps esdevendria el centre

administratiu del nou estat. Unes altres llegendes ens parlen del genet Bivoj, el soldat valerós que amb el corser llegendari Šemík va fer un salt des del turó a l'altra riba del riu. La decadència de Višehrad va vindre al segle XII, amb el trasllat del poder reial al castell de Praga.

A finals del XIX, amb la irrupció del nacionalisme, es va pensar la idea d'establir a Višehrad un cementiri civil d'autoritats: el Slavin. El camp sant acull les despulles de més de 600 personatges de la cultura, la ciència i la història txeca. És un indret molt venerat pels praguencs. Les torres bessones neogòtiques de la basílica de Sant Pau i Sant Pere es retallen com dos punyals de pedra contra el cel de gel del migdia, sobre la silueta sòbria de la nau principal del temple. A tocar amb la basílica, un arc de mig punt s'esdevé la porta d'entrada al cementiri.

Les torres bessones de la basílica de Sant Pau i Sant Pere (Višehrad) Foto: J. Campos

Vaig buscar la tomba de Seifert, però no la vaig trobar. El cert és que no existeix aquesta tomba. Uns dies després de la meua visita a Višehrad, la llibretera del carrer de Celetná em va dir que l'escriptor no estava soterrat allí. Em va deixar caure que no estava soterrat enlloc. Però, això no era del tot segur. Podia mirar de trobar-lo al cementiri de Žižkov. M'ho va dir i m'ho va demostrar, tot ensenyant-me les obres completes de l'escriptor txec i un llibre on figurava el relat

UNS ALTRES POBLES

Dos enamorats de Mýslbék (Višehrad)

Foto: J. Campos

dels últims dies de la vida del poeta. Seifert —em va dir—, era un ateu practicant.

Davant el panteó dedicat als literats, una dona d'edat indefinida li treia la pols a la làpida del músic i compositor Bedřich Smetana; vaig estar-me una estona observant-la: la dona netejava la làpida amb molta delicadesa; hi havia una tendresa especial en cada moviment, en cada gest; després de la neteja va treure les flors de plàstic d'un gerro i les va canviar per un farcell de roses roges. Em vaig arrimar i li vaig preguntar, respectuosament, si sabia on hi havia la tomba de Seifert. "Seifert, Seifert. Look in front of". La dona se'n va anar.

Cada 12 de maig, un seguici format per amants de la música clàssica mamprenen un singular romiatge que els condueix des de la modesta tomba de Smetana, fins al cor de la ciutat. La marxa s'hi acompanya amb els acords musicals de *Má vlast* (*La meua pàtria*), una de les obres més reeixides del compositor bohemí. L'obra està estructurada en sis poemes simfònics i comença, precisament, amb la peça titulada *Višehrad*. Això marca, cada any, l'inici del festival de Primavera de Praga.

Un dels racons més visitats del cementiri és la tomba de l'escriptor Jan Neruda, el qual potser és més conegut per una anècdota que no pas per la seua obra literària. Cal dir que Jan Neruda és un dels grans narradors txecs del segle XIX, però ha passat a la història, perquè el poeta xilè Pablo Neruda (que en realitat li deien Ricardo Elízeo Neftalí Reyes Basoalto) en un

acte d'homenatge a l'escriptor txec li va manllevar el cognom per usar-lo com a pseudònim.

Višehrad és un lloc de culte. Els diumenges al matí, els vilatans solen vindre a passejar, acompanyats amb les seues famílies. Hom diu que fugen de la quotidianitat, s'escapoleixen del setge dels turistes, i venen ací tot buscant refugi en l'últim amagatall de pau de la ciutat. El cert és que passejar en silenci pels jardins de Višehrad, olorant les calèndules i les fúcsies, escoltant el trepig de fulles que deixa l'hivern, la molssa dels dies i la nostàlgia invita al gaudi. Per això cal caminar sense pressa, contemplant de gaidó les estàtues romàntiques de Mýslbék, i de Bendl que senyoregen els jardins.

És més que probable que durant els últims anys de la seua vida, Seifert vinguerà a passejar per aquest indret. Sobretot, després d'escriure *Homenatge a Vladimír Holan*, poema on assistim a la constatació de la solitud

Panteó dels escriptors (cementiri de Slavin)

Foto: J. Campos

UNS ALTRES POBLES

del poeta. Quan el va escriure, Seifert havia complit ja els vuitanta. Abandonat per les muses, carregant la pesada closca dels anys, cada dia veia més a prop el final. L'ombra allargada de Seifert s'arrossegava entre els epitafis esculpits a les lloses. No debades en aquest racó de pau hi ha soterrats un bon grapat dels seus companys de colla. I cal tenir en comptes que ell va ser l'últim a salpar.

*He sobreviscut a tots els poetes
de la meua generació.
Tots van ser amics meus.
L'últim ha mort: Vladimír Holan
Com podria no tenir por?
Ara estic sol.*

Sí, Wolker, Hovřejší, Hora, Holas, Biedl, Nezval, Hrubin... Tots van morir. Ell, el vell Seifert vindria cada matí a trenc d'alba a passejar per ací. Passejaria envoltat pels records i la presència d'aquells amics a qui tant va estimar, després s'asseuria en un banc i miraria entotsolat el moviment de les rames altes dels til·lers, potser escoltaria la simfonia dels ocells al seu cap. No cantaven; no cantaven. Li parlaven amb veu baixa dels bells temps, dels vells indrets de la memòria.

Caminar pel vell turó, amb la remor de l'aigua a cau d'orella, amb el silenci sepulcral de l'hora baixa; baixar les escales de pedra que aboquen al riu, baixar fins a l'Hades i mamprendre una conversa amb tots els qui va endur-se Caront en la seua nau concavada. Ací, descansen tots aquells que van partir i ara viuen conjurats per la pena o l'oblit dels mortals. Potser aquests senders de pau, aquest laberint de muralles, de làpides, de creus amaga el camí més curt cap a la malenconia. La història i el temps, la memòria dels homes i les dones que han ajudat a forjar la pàtria txeca es confon entre les llambordes roges, negres i grises, entre els matolls de brossa alta i les pedres nues que delimiten el cementiri. Hi ha tants pensaments soterrats que si tens cura a parar l'orella, encara pots escoltar l'eco de les paraules que regalimen el marbre o contemplar enquimerat el romanticisme de les ruïnes amb el poder sempre fascinant, fatídic i seductor, decadent de l'ahir.

Racó de Smetana sobre la riba dreta del Moldava (Praga)

Foto: J. Campos

La ciutat d'avui, s'estén a les ribes del Vltava (el Moldava), i consta de sis districtes o barris que es corresponen amb les ciutats medievals que poblaven la zona durant l'edat mitjana, les quals van ser unificades al segle XVIII per fundar l'actual Praga: Staré Mesto (la ciutat Vella), Josefov (l'antic barri jueu), Nové Mesto (la ciutat Nova), Malá Strana (El barri petit), Hradcany i Višehrad. Sis ciutats, sis ciutats màgiques, plenes a vessar d'encanteris i llegendes, on —segons el poeta de Žižkov — s'hi amaga tota la bellesa del món.

Des del pont de pedra, el Moldava envia al cel reflexes d'un sol tombant. En la tarda estrenada d'hivern, amb la llum encara tèbia dels fanals, ressonen els versos de Karel Mácha, el poeta de l'amor:

Va ser en caure la tarda,
era un temps per a l'amor,
l'amor convidava a la tórtora
la remor on el pinar regalava l'aroma.

Però jo no havia vingut a Praga a visitar cementiris; havia vingut perquè m'havien dit que ací va nàixer Jaroslav Seifert.

Joan-Bta Campos Cruaïnes

NOTES DE VIATGE

Viatge al final del rock: el concert

El cert és que tot estava dissenyat, perquè aquell fóra el concert estrella del festival. Unes espectaculars lletres de neó així ho anunciaven: Morrissey. Però, en pocs minuts, l'anelhada presència de l'exlíder de The Smiths es va esvaïr. A primera hora de la tarda, l'organització havia anunciat la caiguda del cartell del carismàtic cantant, adduint problemes «tècnics» en el vol que l'anava a portar de Londres a València. Més tard, algú va dir que Morrissey havia patit una crisi d'ansietat. Ningú no s'ho va creure, però. S'engegaven les remors. Hom es creia que anava a passar el pitjor. Però, no. Ningú no se'n va anar a casa; ni els seguidors decebuts i capbaixos de l'anglès ni aquells que l'esperaven asseguts des de primera hora de la tarda al tossal amb entrada de franc que mirava a l'Escenario Verde. Lou Reed va deixar les coses al seu lloc.

Quan Louis Firbank va sortir a l'escenari, la gentada que emplenava el recinte va emmudir. Heterodox, atrevit i transgressor, Lou Reed, el poeta més nihilista del rock, el cantant que s'havia anticipat al seu temps; aquell qui va gosar de cantar al sado-masoquisme i al culte a les drogues en una època en què la majoria de bandes parlaven de pau i d'amor; el vell dinosaure del rock va aterrar a l'Escenario Verde i es va fer humà. Va eixir exultant de forma. Aviat començà a escalfar l'ambient i el públic que l'esperava i que estava preparat per a tot va respirar de debò en escoltar els

primers acords de *Sweet Jane*. El novaiorquès va fer gala de la seua grandesa amb un repertori de luxe i una implicació encomiable. I la gent li ho va agrair. Ja ningú no se'n recordava de la inesperada espantada de Morrissey.

Des de la grada per a discapacitats l'escampada de caps i mans era impressionant. Em vaig ajupir i vaig mirar per damunt d'aquella marabunta tan humana i no

me'n sabia avenir. L'espectacle em va semblar una monstruositat meravellosa. I això, potser perquè mai no havia vist una gentada tan gran com la que s'havia congregat davant dels meus ulls. Tenia la sensació de ser una formiga al bell mig d'aquella selva de mans i cossos que es recargolaven,

saltaven i ballaven con si estigueren posseïts per algun esperit demoníac. El cor em batejà amb força, d'espant, d'emoció, d'excitació o per totes tres coses alhora.

En tornar al lloc d'assistència, un home em va dir que no es trobava gens bé. S'havia pres una píndola de MDS i tenia por, una por incontrolable i angoixosa que l'esverava de no dir. Li vaig indicar que es gités a la llitera, que res no li anava a passar, tot intentant de tranquil·litzar-lo. La primera presa de tensió (170/105) no li la vaig dir. Tenia les pupil·les com a plats i el semblant espaordit. A la mitja hora d'haver-li administrat el captopril 25 i el diazepam sublingual, la tensió li

Arcada i taula de surf

Foto: Juan Serra

NOTES DE VIATGE

havia baixat a 160/95. Allò rutllava bé, però l'home seguia tenint por. Por a què? —li vaig preguntar—. Por de no ser jo, por a perdre'm i no trobar-me —em va respondre—. Li vaig recomanar que el millor que podia fer era plegar. Ben segur que en gaudiria de més oportunitats per tornar-hi. Però, no em va fer cas. Després de l'actuació de Lou, a mitja nit, va tornar amb millor semblant. Li vam prendre constants i vam petar a xerrar. Ara, ja podia controlar el seu "viatge".

La noia que havia entrat a la consulta volia «jugar a metges» (o amb el metge, mira tu quina cosa!). Ho vaig saber després d'haver-la atès, perquè m'ho va confessar un acompanyant de l'actriu d'hora orada. En realitat, al primer cop d'ull, em vaig adonar que la noia no impressionava de gravetat —i, no és que m'envanisca del meu ull clínic, ans al contrari—, altrament dit, si de cas impressiona-

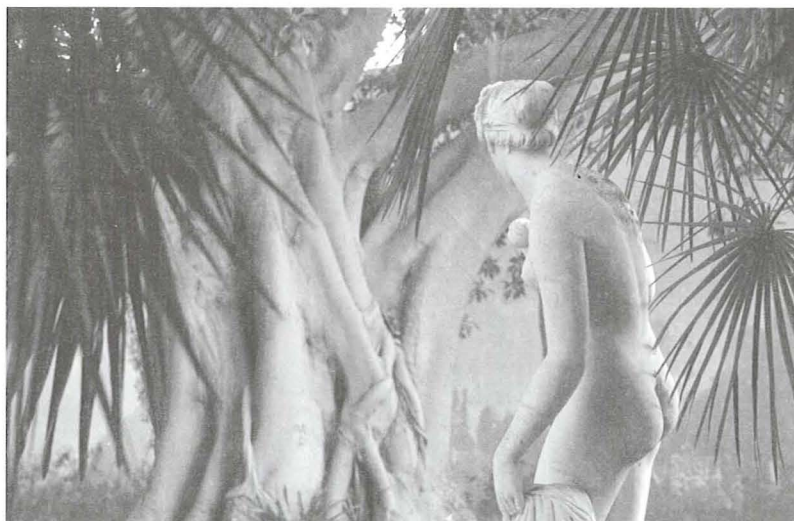
va només era pel seu físic. Era una dona ben atractiva. Potser va ser per això que els dos auxiliars sanitaris que custodiaven la porta com dos guàrdies civils van entrar de seguida a la caseta per si de cas necessitava el seu concurs. Crec que tots tres ens vam entendre sense necessitat d'amollar paraula. La noia es queixava (és un dir això de queixar-s'hi) que li feia mal el buit popliti de la cama dreta. La vaig fer seure a la llitera per explorar-la millor. La minifalda li va revifar uns centímetres cap als malucs, tot just el suficient per tindre el genoll exposat i a punt per tal de poder-lo explorar millor. Reconec que no li vaig fer cap exploració de l'altre món. Només em vaig limitar a palpar-li el

genoll, mentre per la cua de l'ull guaitava alguna reacció de la noia que, evidentment, no es va produir. El diagnòstic el tenia clar. Va ser per això que vaig manar l'assistent que li fes un massatge a la zona amb un antiinflamatori en pomada. La noia no es va queixar. Abans d'acomiar-la, vaig gosar a dir-li que la seua cara denotava molta tranquil·litat. Ella em va dir que pot ser es devia a què anava «col·locada d'aigua, només d'aigua». Tot just la malalta eixia de la caseta, Lou Reed tancava la seua actuació amb un bis molt ben

escollit per a l'ocasió. Es va acomiadar amb una magistral interpretació de *Walk on the Wild Side*. I la noia ja no coixejava, ballava davant de nosaltres com la serp del Paradís.

Més tard, la cridada del servei de seguretat ens va portar a la carpa de la *Chill Out*. Vam arribar corrents, a tota

presa. Abans d'arribar-hi, vam haver de creuar la zona reservada del *Kane NIC-FIB club*. Aquest semblava un altre concert. La gent es mostrava més tranquil·la i relaxada. Les barres del bar, però, estaven plenes a ves-sar d'homes i dones ben pentinats i amb els rostres llustrosos que reien, feien bromes i no paraven de prendre copes. Hi havia gent fent un bany a la piscina, d'altres s'asseien a xerrar, tranquil·lament, a l'ombra d'unes palmeres que l'organització havia disposat a la zona per crear ambient. La música sonava suau, molt melosa. La normalitat era la nota predominant. A l'altura de la *FIBshop*, l'encarregat de seguretat que ens acompanyava ens va dir que apressarem el pas, li

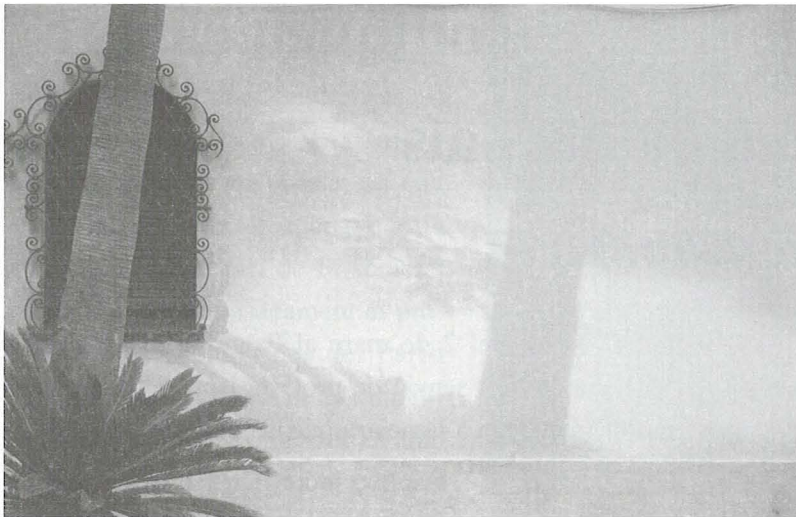

Venus i ficus

Foto: Juan Serra

NOTES DE VIATGE

Ombres

Foto: Juan Serra

acabaven de comunicar que la cosa anava a pitjor. A les tendes s'arrainava un exèrcit de venedors, situats darrere de paradetes. Em vaig quedar absort mirant de reüll la varietat d'objectes que s'hi exposaven. Venien de tot. Relotges, mòbils, fotos d'estrelles del rock amb marcs de fusta, postals, bosses, anells, arracades, cadenetes de coll, samarretes, banderes, paraigües, insígnies, pins, llibres, cd's, videocassettes. Vaig adonar-me que ningú no escridassava. Tot semblava controlat. Fet i fet vam arribar a la *Chill Out*. De seguida vaig poder comprovar que els meus informadors no havien exagerat ni un pèl. L'olor a marihuana impregnava aquella zona "calenta". Al bell mig de la pista de ball hi havia una xica tombada al terra. Respirava i tenia pols. Feia olor a beguda esperitosa. La música dissonant d'Andy Macgregor creava una atmosfera irreal a l'escena. La xica no va trigar a aixecar-se, es va dirigir a la barra i va demanar una Budweisser, però allí només servien cerveses de la marca Heineken. La xica es va encabironar amb el barman. Vaig sentir crits. Me'n vaig anar. Allò era un problema de seguretat.

La nit recuperava el seu ritme. Quan vaig arribar al lloc d'assistència els escocesos Bell

& Sebastian impregnaven l'atmosfera amb el seu pòsit melòdic, animaven el personal amb els seus instruments de vent metàl·lics, orgues i cordes, creant una imatgeria amb clares reminiscències romàntiques, pròximes al folk. Però el concert no va decaure. Això només havia fet que començar. *Los Planetas* feien bullir de nou un públic que demanava més i més decibels. Llavors va eixir a escena Bobby Gillespie. Inquietant i caòtic, lisèrgic, com un posseït, el líder de *Primal Scream* creuava de banda a banda l'escenari; es rebolcava pel terra, ficava cara d'endimoniat i incitava els parroquians llançant als quatre vents crits primitius, com si volgués fer honor

al nom del grup. El viatge, a través del rock havia arribat al cim i la lluna també.

La gran nit, enterbolida per la deserció inicial de Morrissey havia ofert moments de glòria gràcies al concert de Lou, la màgia de *Bell & Sebastian* i la intensitat rockera de *Primal Scream*.

Joan-Bta. Campos

Voramar, cap al tard

Foto: Juan Serra

OPINIÓ

Els intèrprets en valencià reivindiquen cantar en la llengua del país

Música, mestre!

El Col·lectiu de Músics en Valencià ha fet una petició, justificadíssima i ben digna, als diversos mitjans de comunicació valencians -sobretot la Ràdio Televisió Valenciana- per dur endavant la seua campanya per la música en català al País Valencià. En el seu comunicat, compartit fil per randa per escriptors, actors, il·lustradors, editors, mestres i professors,

exigeix que hi haja presència dels grups i cantants valencians en català, almenys, a l'ens audiovisual públic valencià. A Catalunya, per exemple, això ja es va regular a la nova Llei de Normalització Lingüística, però en un País Valencià cada vegada més dominat per una dreta

espanyolista que no en vol saber res de l'ús de la llengua històrica a nivell social, això no ha estat així. Uns dos-cents membres d'aquest Col·lectiu, format tant per músics i grups de renom com per formacions més joves, van decidir tancar-se, després d'esgotar les vies "nor-

mals", la nit del 2 de març al Palau de la Música de València, com a senyal de protesta i per reivindicar un millor tracte cap a la nostra música per part de l'administració i la RTVV.

Què demanen? Coses tan òbvies, dignes i necessàries com que els músics que utilitzen el català com a vehicle

d'expressió deixin d'estar deliberadament marginats als mitjans de comunicació institucionals. Entenen, molt justificadament, que els administradors de Ràdio Televisió Valenciana (RTVV) han oblidat per complet el preàmbul de la seua llei de creació, on es garanteixen explícitament deures de normalització

Col·lectiu de músics del CD *Cançons de tramús* en un acte de Onda Cero

Foto: J Trilles

lingüística, com ara l'obligació establerta en l'Estatut d'Autonomia d'atorgar una especial protecció i respecte a la recuperació del valencià, cosa que ha d'inspirar l'activitat dels mitjans de comunicació de la Generalitat.

Els signataris d'aquesta declaració de principis volen

OPINIÓ

fer constar “la nostra preocupació pel que respecta a les línies d’actuació mampreses per l’anés públic que, al seu parer, responen a una intencionalitat censora encoberta, en tant que es discrimina el nostre català com a pilar identitari de la societat valenciana, contraposadament al projecte que es promou des del Partit Popular i que és totalment incompatible amb la pluralitat lingüística i amb la preservació del patrimoni cultural valencià”. I ho demanen, en primer lloc, perquè -vegen vostès quina cosa tan reivindicada en els darrers vint

anys- un idioma es defensa i es protegeix fent-lo servir, i no allargassant fins a la sacietat una batalla infructífera de nomenclatures que no aconsegueix altra cosa que enterbolir el prestigi de la llengua i obstaculitzar la seua acceptació social; i, en segon terme, perquè una cultura es fomenta donant-li minuts en la televisió i en la ràdio públiques, i no deixant de costat propostes autòctones de qualitat i ignorant-ne la demanda popular de manera injustificable. Per totes aquestes raons, des del Col·lectiu de Músics en València exigeixen responsabilitats als governants que els -ens- representen, reivindiquen el seu -i nostre- dret a la difusió, a la promoció i a la llibertat d’expressió en igualtat de condicions amb els artistes que s’expressen en castellà o en anglès i insten els gestors de RTVV a prendre’s seriosament la Llei d’Ús i Ensenyament del Valencià del 1983 que han vulnerat de forma sistemàtica.

El recital del dia 2 de març, ja dins del Palau, es féu amb les seues portes d’emergència tancades i amb una forta presència policial i començà amb un homenatge a Ovidi Montllor, el cantant alcoià que va faltar fa 10 anys. Com que aquesta notícia no va eixir -ai las- per Canal 9 i se l’ha seguida poc per part de TV3, cal tornar

Actuació de músics valencians a la plaça Major de Castelló
Foto: Arxiu Manolo Brancal

a dir, dos dies després que el Canal 33 ha fet un preciós programa al voltant de la figura del nostre estimat Ovidi, que la seua és una reivindicació que, per òbvia, hauria de ferir el cor a més d’un governant valencià que té els ulls més posats en un *eje de la prosperidad Madrid-València-Palma* que no en la música de la seua terra.

L’estranyesa -i la vergonya- és que més de dos centenars de músics i simpatitzants han hagut de tancar-se -sembla que estiguem a principis dels anys vuitanta, oi?- per reivindicar el que són, simplement, els seus drets com a professionals i com a ciutadans d’un país, els mitjans de comunicació del qual els menyspreen i obliden contínuament. ¿Haurem de fer-ho també els escriptors, pintors i d’altres professionals de l’àmbit de la cultura, per poder aparèixer, alguna vegada, a la televisió pública? Ai de la nostra cultura, en temps de Pocholos, Beckams i Bulerías.

M. Garcia Grau.

Escriptor, professor filologia catalana a la Universitat Jaume I de Castelló i membre de la SGAE

INFORMACIÓ

COMUNICAT DE LA FEDERACIÓ COLLES DE CASTELLÓ

Lliurament de Trofeus del torneig de Tennis taula

Foto: J. Trilles

Es comunica a totes les Gaiates, Colles i altres entitats arrelades al món de la festa, que davant les properes Festes de la Magdalena 2005, a Castelló de la Plana celebrarem la primera edició del Torneig de Tennis Taula "Festes de la Magdalena 2005", organitzat per la Colla "Cagarròs" amb la col·laboració del Club Tennis Taula Castelló, la Junta de Festes de Castelló i el Patronat Municipal d'Esports.

La competició es jugarà mitjançant partides entre els diferents equips inscrits al torneig pel sistema de competició de *SWAYTHLING REDUÏT* (7 partides al millor de 4). Cada equip estarà format per un màxim de cinc components i un mínim de tres. Segons el nombre d'equips inscrits es farà una competició a eliminatòria directa, lligueta o mitjançant la creació de grups.

El preu de la inscripció serà de 40 € per equip participant. Els equips es podran inscriure's: en la Junta de Festes, Gestora de Gaiates, Federació de Colles i en la Colla "Cagarròs", sempre abans del 27 de gener del 2005.

La fase prèvia es jugarà els dissabtes 12 i 19 de febrer en el Pavelló "Ciutat de Castelló". La fase final es jugarà el dissabte 5 de març pel matí, dins de la setmana de la Magdalena, amb una exhibició a càrrec del Club Tennis Taula Castelló, al Pavelló de Grapa.

ACTE DE LLIURAMENT DEL 5É PREMI DE NARRATIVA BREU "JOSEP PASCUAL I TIRADO"¹

Reunits avui, dilluns 4 d'octubre, a les 19:30 hores en la sala de reunions de la Llibreria Babel de la nostra Ciutat, els membres del Jurat del "5é Premi de Narrativa Breu *Josep Pascual Tirado*". Estant el jurat format per:

- Vicent Pascual Roig. President del jurat, mestre jubilat, i fill de Josep Pascual Tirado en representació de la Diputació de Castelló. Excusa la seua assistència.

- Pasqual Mas Usó. Escriptor, representant a la Llibreria Babel.

- Pep Castellano. Escriptor, en nom de la Federació de Colles de Castelló.

- Manel Alonso. En representació de Brosquil Edicions.

- Joan Josep Trilles Font, com a secretari del jurat, amb veu però sense vot en nom de la comissió organitzadora.

Després que cada membre aporte una selecció de relats dels 12 treballs presentats han aprovat donar el 1er Premi d'aquesta edició a:

VICENT PALLARÉS I PORCAR

amb l'obra *Dèries i misèries*

Aquest veredicté és farà públic a tots els efectes, el proper divendres 8 d'octubre en la Llibreria Babel. El dilluns 22 de novembre a les 20:00 hores, al Saló de Plens del Palau de la Diputació, és lliurarà el premi al guanyador de 2000 €, per part de la Diputació de Castelló. Brosquil Edicions presentarà també l'edició del llibre.

Vicent Pallarés, guanyador del Pascual i Tirado 2004
Foto: J. Trilles

1. Acta del Jurat del 5é Premi de Narrativa Breu "Josep Pascual i Tirado".